

(GGC, 17, 31, 751) que uneix la Serralada de *Montsec* a les carenes d'*Isona* i *Boumort*. El llogaret de *Comiols*, agregat al més conegut i antic *Folquer*, i incorporat al municipi d'Anyà (Segre), ha estat sempre d'humil importància: 16 petits edificis, amb 28 hab. a primers de segle (GGC, p. 254), abans del despoblament creixent dels nostres dies.

PRON. MOD.: *komiòls*, 1931, oït a Cabanabona, *ku-/komiòls*, 1956, a Alentorn.

MENCIONS ANT. En algunes es tracta d'un castell, i del seu terme; en alguna altra, d'una petita església o parr.; en altres, del pas de muntanya, i en general, vagament, a tot el conjunt. Oblidada en l'Acte C. SdUrg. de 839, consta com modesta parr. en el corresponent Capbreu del *Cartulari* de data indecisa (Ss. x-xii): *Comedols* (fº 12, copiat per mi a l'arxiu de SdUrg., xxxvii, 19.15); 1053: *Chomedols* (bis) (Sanahuja, *Hist. de la V. de Ager*, p. 329); 1068: *Comezols* (ibid., p. 340); 1071: *Comezols* (MiretS., *Castellbò*, 354); 1093: *Castri Cosmedols*, cit. junt amb *Alantorn*, *Lavantiola* (= La Vansa, pobles 7 k. al SSO., lleg. a l'Arxiu de Solsona); 1093, potser del mateix doc., tinc nota de *Cosmedols*, llegit allí mateix, citat junt amb Santa Linya (uns 30 k. a l'OSO. de Comiols); 1097, afr. de *castrum* de *Lavancia*, or. te. de *Momachastro* [Montmagastre], mer. te. de *Alantorn* sive de *Mediano* [Meià], occ. te. de *Fabregada*, sept. in terminos de *Montadó* (3 k. al N.) sive de *Comedols*, llegit també a l'arx. de Solsona; 1280: *Comols* (CCandi, *Mi.Hi.Cat.* II, 115), cit. junt amb *Collfred* (agre. d'Artesa).

L'ETIM. salta a la vista, si tenim present el caràcter, primordial en aquest nom, del pas de muntanya: COLLES MEDIOLOS 'collets intermedis' (entre Urgell i Pallars). En les mencions medievals alternen -z- i -ð-, com a resultat provisional de -Dĭ-; després, -meyols-, que es reduí a -miols- en la forma moderna, no sense haver passat abans per -meols-, contret en -mols- en la menció de 1280. En la primera síl·laba, el nexa complex -lsm- apareix reduït a -sm- en les cites de 1093; però en aquesta dèbil posició pretònica, i davant la sonora *m*, es comprèn que la *s* s'eliminés en general, i que aviat tendís a predominar la reducció del tipus corrent *olm* > *om*, *olp* > *op*: *o(l)m*, *o(l)meda*, *co(l)p*, *pa(l)m*, *empo(l)mar*. Com veiem pel doc. de 1097, tots aquests poblets estaven, per dir-ho així, sota la penombra de Meià, la gran vall adjacent, el nom de la qual també derivava de MEDIUS: VALLIS MEDIANUS; i, com sigui que, sovint, se n'havia de parlar alhora, en el nostre lloc humil hi quedà fixat el nom COLLES MEDIOLOS, diminutiu distingidor de l'immediat MEDIANUS.

És un nom repetit en HOMÒNIMS: *Les Comiols* (allí *les* és art. masculí) pda. a la vall d'Àneu, te. Estaron (XXI, 164). En part hi hagué dissimilacions vocàliques; en el poble veí, Sorpe, segurament per distingir-les, una altra pda. *Comiolets* o *Comialets*, d'on alguns extrauen un pseudo-primitiu *Comials* (xxxvii, 88.18). En el Conflent, l'altra dissimilació: *Camiols*, pda. de Catllà (xxvi, 105.17).

(2) COMIÀ, nom en l'estudi del qual l'exemple de *Comiols* farà llum, evitant-nos vacil·lacions. També aquí es tracta primordialment d'una collada, vora la qual es troba un veïnat homònim. És la collada on el vell camí ral, i la moderna carretera, passa de la vall berguedana de *Borredà*, als vessants lluçanesos, d'*Alpens*; el veïnat és agre. al mun. de *Borredà*. A Casac. a *Borredà* li deien (1920) parlant del llogaret: «*kumià*», però no ho diem gaire, molt més usat és «*ròmæ*». També jo en les enq. de *Borredà* i d'*Alpens* vaig assegurar-me que l'ús popular és el del «collet de *kumià*»; quant al veïnat o veïnats veïns, la gent parla de *Boatella*, de *Roma*, i no gaire amb el nom de *Comià*.

També, aquí és, doncs, raonable de creure que el nom s'originà en el collet: COLLE MEDIANU 'coll mitjaner', amb la mateixa reducció de *lm*, i de -eĭ-, que hem constatat en *Comiols*. Recordem, en efecte, que en el parlar vell del Berguedà, el I o -Dĭ- intervocàlic restava com -ĭ-, sense arribar a la solució *ž* del català comú: allí encara els pagesos diuen *puyá* per 'pujar'; la forma viva del poble de *Mujal* (MODIALE) és *El Muiyál*; fins i tot a *Marfà* arriben formes com *Les Aluies* (cf. el segarrenc *Oluges*). Ja era, doncs, d'esperar el resultat *Comiyá*.

Vora la collada ha existit certament una església: petita parròquia de vida eclesiàstica intermitent. La documentació més certa és la del Dr. Ed. Junyent: «Scti. Stephani de *Comiyà*», a. 1330, on observem encara la -y- prolongament de -Dĭ-. En les llistes parroquials vigatanes del S. XII, sembla que el nom d'aquest indret, tan poc conegut, va ser mal copiat; no és estrany, per això mateix, i també Pladevall reconeix que en el doc. I és quasi il·legible: s'hi entreveu només l'acabament «Sº Stephano ...*minac*»; en els altres dos docs., veu, en un, *Cuminan*, i en l'altre *Cuminax* (n.º 297); certament la -n- deu estar per *h*, lletra anàloga i la final devia ser -n en tots tres, si bé ja se sap que en fi de mot sovint la posaven en forma ja cent, semblant a una mena de z: tot vol dir, doncs, *Cumihan*.

No és, doncs, un nom de pagus romà en -ANUM (tipus CORNELIANUM) com suposaren Meyer-Lübke (*BDC* XI, 28) i Aebischer (*Top.*, 83), que reconeixen no haver-ne trobat cap menció antiga. Era en va pensar aquí en NPP romans com COMIUS o COMIDIUS.

COMONÚFOL

Clotada que desemboca per l'esq. al barranc de Solanes, a l'O. de la Llau dels Mollons, a uns 2 k. NO. del poble de *Sopeira* (Alta Ribagorça) (xviii, 181.5).

ETIM. Sembla compost de *coma*, CUMBA 'valleta' amb el NP germànic WULFĪLA (cf. Förstemann id. i -ula, 1644). Doncs: *Coma* (de) N'Ūfol, sigui partint d'un genitiu *Wulfilae* o d'una variant germ. *Wulfil*.

Del mateix NP: *Pla d'Ūfol*, replà en el camí que puja de Viladrau a Sant Marçal: amb la mateixa reducció de *ulf* en *uf*. J. F. C.

COMPALAFRAU

Partida de muntanya del terme de *Sopeira* entre aquest poble ribagorçà i Areny.